

Alþingi
Erindi nr. P 135/182
komudagur 13.11.2007

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 12. nóvember 2007.

Umsögn laganefndar Lögmannafélags Íslands um frumvarp til laga um fyrningu kröfuréttinda. Pskj. 67 – 67. mál. Lagt fyrir á 135. löggjafarþingi.

Laganefnd Lögmannafélags Íslands hefur haft ofangreint frumvarpi til athugunar en drög að frumvarpinu kom til umsagnar nefndarinnar í október 2006 og var viðskiptaráðuneytinu send umsögn þann 24. október 2006. Frumvarpið hefur ekki tekið efnislegum breytingum og lætur laganefnd nú í té svofellda umsögn.

Frumvarpið felur í sér heildarendurskoðun á lögum um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda nr. 14/1905. Helstu ástæður fyrir endurskoðun laganna samkvæmt athugasemdum frumvarpsins eru þær að orðalag laganna sé á köflum torskilið og ýmsar reglur þeirra séu miðaðar við aðstæður sem séu ekki fyrir hendi í viðskiptum nú á tímum. Þá séu lög nr. 14/1905 þögnul um ýmis mikilvæg atriði sem reynt getur á í framkvæmd. Þá er talið óheppilegt að meginregla laganna um 10 ára fyrningu sæti svo algengum og viðtækum undantekningum um 4 ára fyrningu.

Gildandi fyrningarlög voru samin eftir fyrirmynd sem ætlað var að gilda fyrir Danmörk, Ísland og Noreg. Samkvæmt athugasemdum við frumvarpið er þess getið að við samningu þess hafi þótt heppilegast að hafa hliðsjón af gildandi fyrningarlögum í Noregi frá árinu 1979 með síðari breytingum á sögulegum forsendum. Ein veigamesta breytingin frá gildandi fyrningarlögum er að meginreglu laganna um 10 ára fyrningu er breytt í 4 ára fyrningu. Þótt um er að ræða að stærstu leyti lögfestingu á gildandi rétti þá er um ýmis nýmæli að ræða eins og t.d. nýmæli um fjögurra ára fyrningu flestra skaðabótakrafna og slit á fyrningu með því að leggja mál fyrir stjórnvald. Þá eru settar almennar reglur um upphaf fyrningarfrests og afnumdar sérreglur um það efni.

Laganefnd LMFÍ getur í sjálfu sér verið sammála því að þörf kunni að vera á því að skýra gildandi rétt varðandi fyrningu kröfuréttinda og færa til lagabókar gildandi rétt sem að einhverju leyti hefur skapast í réttarframkvæmd síðan lögin tóku gildi árið 1905. En telur þó að ekki sé til staðar sérstök réttaróvissa þar sem dómstólar hafi að langflestu leyti skorið úr um þau álitamál sem hafa komið upp um túlkun ákvæða laganna frá gildistöku þeirra. Laganefnd leggur áherslu á að lagasetning sem hefur það að markmiði að færa til lagabókar gildandi rétt getur verið vandmeðfarin ef ekki á að skapast óvissa um túlkun á lagatextanum, sem er þvert á upprunalegt markmið lagasetningarinnar. Telur laganefnd að með umsögn sinni um drög að frumvarpinu hafi hún bent á atriði sem gætu hugsanlega valdið slíkri óvissu.

Í þessu sambandi vísar laganefnd sérstaklega til ákvæða IV. kafla frumvarpsins um slit á fyrningu. Kveðið er á um það í 15. gr. frumvarpsins að kröfuhafi geti slitið fyrningu kröfu sinnar með málssókn fyrir dómi. Í 2. mgr. 15. gr. er kveðið á um það að ef krafa er sótt fyrir dómstól er fyrningu slitið þegar mál telst höfðað eða þegar greinargerð er lögð fram með gagnkröfu til skuldajafnaðar. Hvergi er skilgreint hvenær málssókn fyrir dómi telst byrjuð eða mál telst höfðað eins og gert er í ákvæði 11. gr. laga nr. 14/1905. Þrátt fyrir skilgreiningu

gildandi laga hefur reynt mikið á túlkun ákvæðisins fyrir dómstólum. Telur laganefnd að rétt hefði verið að ganga lengra og taka af allan vafa um tímamark málshöfðunar annað hvort með lagaákvæði eða umfjöllun í athugasemdum og aðlaga texta laganna að dómafordæmum eins og frekast er unnt. Vísar laganefnd til þess að hvorki af lagatextanum né athugasemdum með frumvarpinu verði ráðið hvort stefnubirting ein og sér teljist til málshöfðunar án þingfestingar málsins fyrir dómi og hefur það að sama skapi áhrif á túlkun 22. gr. frumvarpsins hvort réttur skapist til nýs sex mánaða frests eftir vísun máls frá dómi eða það falli niður. Þar sem yfirlýst markmið heildarendurskoðunar laganna er að skýra gildandi rétt og færa hann til bókar þá telur Laganefnd að slíkt markmið náist ekki með því að ganga skemur en gildandi lög gera með skýringu hugtaka laganna. Þá er betur heima setið en af stað farið.

Í ákvæði 9. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um fjögurra ára fyrningu á kröfum um skaðabætur. Samkvæmt greininni fynast skaðabótakröfur á fjórum árum frá þeim degi er tjónþoli fékk nauðsynlegar upplýsingar eða bar að afla sér þær um tjónið og þann sem er ábyrgur fyrir því. Kröfur um skaðabætur fynast samkvæmt gildandi rétti á 10 árum frá tjónsdegi en sérregla gildir um kröfur um skaðabætur vegna umferðarslyss sbr. ákvæði 99. gr. umferðarlaga nr. 50/1987 þar sem kveðið er á um að bótakröfur fynist á fjórum árum frá lokum þess almanaksárs sem kröfuhafi fékk vitneskju um kröfu sína og átti þess fyrst kost að leita fullnustu hennar. Um er að ræða sérreglu þar sem hlutlæg ábyrgðarregla gildir og því ekki óeðlilegt að styttri fyrningartími gildi um svo ríka ábyrgðarreglu enda undantekning frá meginreglu skaðabótaréttar um að sök tjónvalds liggi til grundvallar skaðabótaábyrgð. Samkvæmt frumvarpinu eru engin rök færð fyrir því af hverju breyta á grundvallarreglu um tíu ára fyrningu á kröfum um skaðabætur sem sæta almennum reglum skaðabótaréttar. Um er að ræða umtalsverða styttingu, og í raun umfram ákvæði 99. gr. laga nr. 50/1987, þar sem fyrningin rennur út áramótin eftir að tjónþoli fékk vitneskju um kröfu sína. Laganefnd telur að þessa grundvallarbreytingu á fyrningu skaðabótakrafna þurfi að rökstyðja sérstaklega enda leiðir hún til réttindamississ í þeim tilfellum þegar tjónið tekur langan tíma að koma endanlega í ljós en svo kallaður stöðugleikapunktur er metinn skömmu eftir tjónsatburðinn. Slík tilfelli eru ekki endilega sjaldgæf en í mörgum tilvikum getur tekið langan tíma að fá það fullreynt hvort fullur bati verði og tjónið getur tekið langan tíma að koma fram. Hinn svo kallaði stöðugleikapunktur getur þrátt fyrir það ákveðinn skömmu eftir slysið sjálf. Þannig gefur stöðugleikapunktur ekki raunsanna mynd af því hvenær tjónþola varð ljóst að hann byggji við varanlegt tjón. Telur laganefnd að þetta myndi einnig leiða til þess að möguleikar tjónþola til þess tjónstakmörkunar séu verulega þrengdir, t.d. með öflun nýrra starfsréttinda. Er því gagnkvæmt hagsmunasamband á milli tjónþola og tjónvalds að láta það fullreynt hvort tjón hafi verið takmarkað hvort sem það er með aðstoð sérfræðinga eða á annan sértækari hátt. Með vísan til þessa telur laganefnd að verði frumvarpið að lögum verði annars vegar mikil aukning í dómsmálum í skaðabótamálum til þess eins að rjúfa fyrningu og hins vegar muni hópur tjónþola verða af bótum yfir höfuð.

Með vísan til ofanritaðs telur Laganefnd LMFÍ að rökstuðningi fyrir 9. gr. frumvarpsins sé ábótavant. Að öðru leyti telur Laganefnd LMFÍ ekki ástæðu til þess að gera athugasemdir við ofangreint frumvarp.

Virðingarfyllst,
f.h. laganefndar Lögmannafélags Íslands,

Jóhannes Rúnar Jóhannsson, hrl.
formaður